

6. V SYMPOZJUM O ŚW. PAWLE (Tars, 28-30 czerwca 1997)

Już od 1989 r. organizowane są w Turcji pod patronatem włoskiego stowarzyszenia kulturalnego o nazwie „Eteria” oraz ojców kapucynów z włoskiej prowincji Parma międzynarodowe sympozja dotyczące życia i pism apostołów św. Jana i św. Pawła, których dzieła, jak wiadomo, odegrały istotną rolę w powstaniu i rozwoju chrześcijańskiej refleksji teologicznej. Oczywiście wybór Turcji jako miejsca konferencji poświęconych dwóm wzmiankowanym uczniom Chrystusa nie jest przypadkowy. Kraj ten bowiem pełen jest pamiątek związanych z historią biblijną i okresem patrystycznym; życie, rozwój i historia Kościoła w pierwszych wiekach związane były w sposób szczególnie z Azją Mniejszą. Tutaj wędrowali i nauczali apostołowie (m. in. św. Paweł, św. Piotr, św. Jan); tutaj powstały pierwsze po Jerozolimie wspólnoty chrześcijan (Antiochia, Efez, Smyrna, kościoły wzmiankowane w Apokalipsie) założone w większości przez samych apostołów; tutaj urodził się św. Paweł, apostoł narodów, i na tej ziemi odbył znaczną część swoich podróży misyjnych, głosząc Ewangelię i rozwijając zasadnicze elementy swojej przebogatej myśli teologicznej; tutaj jest grób św. Jana Apostoła, umiłowanego ucznia Chrystusa; tutaj żyli wyjątkowi świadkowie wiary, którzy często własną krwią zaświadczyli o zmartwychwstaniu Chrystusa (m.in. św. Ignacy Antiocheński i św. Polikarp); tutaj odbyły się pierwsze cztery sobory ekumeniczne (Nicea, Konstantynopol, Efez, Chalcedon), które przygotowały fundamenty katolickiej teologii, zwłaszcza chrystologii, nauki o Duchu Świętym i o Trójcy Świętej; tutaj działali znani Ojcowie Kościoła i znakomici pisarze chrześcijańscy; tutaj wreszcie rozwijało się bujnie życie monastyczne (zwłaszcza w malowniczym regionie zwanym Kapadocją).

Omawiane sympozja, organizowane na przemian w Tarsie bądź w Efezie, przygotowywane są z punktu widzenia naukowego przez grupę profesorów z uniwersytetów rzymskich, głównie zaś przez o. prof. Luigi Padovese, znanego patrologa i wieloletniego dziekana franciszkańskiego Instytutu Duchowości, działającego w ramach Papieskiego Ateneum „Antonianum” w Rzymie. W latach 1989-1997 odbyło się sześć sympozjów w Efezie poświęconych św. Janowi oraz pięć konferencji w Tarsie dedykowanych św. Pawłowi. Referaty wygłaszane w czasie tych konferencji były sukcesywnie publikowane pod patronatem wspomnianego Instytutu Duchowości, a pod koniec ubiegłego roku (tj. 1996) zorganizowano w „Antonianum” w Rzymie krótkie sympozjum dla uczczenia publikacji jubileuszowego dziesiątego tomu, obejmującego konferencje wygłoszone w czasie VI sympozjum w Efezie w 1996 roku.

Wspomniane spotkanie w „Antonianum” było okazją do dokonania pewnego rodzaju bilansu konferencji organizowanych w Tarsie i w Efezie w latach 1989-1996. W dziesięciu tomach można znaleźć w sumie ponad 100 referatów,

które w sposób dosyć klarowny dotyczą trzech dziedzin: biblijnej, patrystycznej i archeologicznej. Opublikowane akta dają w sumie dosyć bogaty wachlarz tematyczny, ukazujący złożoność i szeroką rozpiętość problemów związanych z figurami dwóch wspomnianych apostołów. Mamy tu bowiem do czynienia z postaciami, do których w sposób szczególny odnoszą się słowa Grzegorza Wielkiego: *Scriptura cum legente crescit* – „Pismo Święte duchowo rośnie wraz z tym, który je czyta”.

Jedną z charakterystycznych cech omawianych sympozjów w Tarsie i w Efezie jest współpraca między profesorami duchownymi i świeckimi. I jeśli nawet przewaga tych pierwszych, wykładających głównie na uniwersytetach i w instytutach papieskich w Rzymie, jest znaczna, to nie do pominięcia jest też wkład niektórych profesorów świeckich, zwłaszcza w takich dziedzinach jak archeologia, antropologia biblijna i filologia. Nie bez znaczenia jest też wymiar ekumeniczny spotkań w Tarsie i w Efezie. Ich organizatorom zależy na nawiązaniu wielopłaszczyznowych kontaktów z lokalnymi wspólnotami i władzami tureckimi oraz na polepszeniu często bardzo trudnej sytuacji chrześcijan w Turcji. Chodzi o to, aby uczniowie Chrystusa zamieszkujący ten kraj, mieli możliwość odzyskania i korzystania z ważnych z ich punktu widzenia ośrodków kultu obecnie zamkniętych bądź przeznaczonych na inne cele.

Po tych kilkunastu zdaniach o charakterze wprowadzającym, chciałbym teraz poświęcić kilka słów tegorocznej konferencji, która miała miejsce w Tarsie w dniach 28-30 czerwca 1997 roku. Sympozjum to zostało uroczystie otwarte przez Prefekta Watykańskiej Kongregacji d/s Edukacji Katolickiej kard. Pio Laghi, a zaprezentowane przez wspomnianego prof. Luigi Padovese. Referaty odnoszące się do biblijnych aspektów Pawłowego nauczania dotyczyły m. in. 1 Listu do Koryntian, Listu do Filipian oraz Listu do Rzymian. Autorami zaś odczytów byli m. in. profesorowie: G. Ghiberti, R. Penna, U. Vanni, P. Grech.

Odczyty poświęcone recepcji nauczania Pawłowego w okresie patrystycznym koncentrowały się głównie na tematach związanych z chrześcijaństwem w Antiochii i przygotowane zostały m. in. przez profesorów: F. Cochini, M.G. Mara i E. dal Covolo. Piszący te słowa zaprezentował referat dotyczący niektórych aspektów obecności św. Pawła i jego pism w *Listach św. Ambrożego*. Aspekty wreszcie archeologiczne dotyczyły Antiochii w okresie rzymskim, chrześcijańskim i w czasie wypraw krzyżowych oraz Pizydii bizantyjskiej. Ich autorami byli m.in. profesorowie A.M. Orselli, G. Uggeri i A. Carile.

Jest rzeczą trudną scharakteryzować już teraz szczegółowo naukowe rezultaty wspomnianej konferencji, na co pozwoli dopiero publikacja kolejnego tomu obejmującego tegoroczne referaty. Dyskusje koncentrowały się głównie wokół takich tematów, jak wyznanie wiary, odkrycie woli bożej, poznanie racjonalne, kontemplacja i doświadczenie mistyczne, godność sumienia. Wydaje się, że jednym z ważnych aspektów tegorocznego sympozjum poświęconego św. Pawłowi była próba zorientowania się w tym, co nazywa się *status*

quaestionis aktualnych studiów o Apostole narodów. Nie jest to rzecz łatwa, jeśli weźmie się pod uwagę fakt, że każdego miesiąca publikowane są dziesiątki rozpraw w różnych językach dotyczących Apostoła i jego myśli. Zresztą już w okresie patrystycznym dyskutowano np. nad tym, jaka jest myśl przewodnia Pawłowego nauczania, podkreślając znaczenie takich tematów jak usprawiedliwienie, łaska, nawrócenie, odkupienie i zmartwychwstanie.

Paweł Orygenes, św. Jana Chryzostoma, św. Augustyna jest przede wszystkim modelem do naśladowania, gdy chodzi o radykalny sposób wypełniania misji ewangelizacji. Fragmenty jego pism najczęściej komentowane i wybierane przez późniejszych autorów mają charakter autobiograficzny bądź odwołują się do tego, co określa się terminem *kenosis*; w obydwu przypadkach chodzi o teksty, które uwidaczniają dystans istniejący między wiarą chrześcijańską i otaczającym ją światem pogańskim. Ten sam św. Paweł, który na początku ery chrześcijańskiej głosił światu swoją wiarę w Jezusa zmarłego i zmartwychwstałego, adaptując ją do języka i mentalności greckiej, w wiekach następnych zostaje ukazywany jako poręczyciel chrześcijańskiej tożsamości przeciwko wszystkim tendencjom, które chciały ukazać tę ostatnią jako zjawisko religijne nie wymagające nawrócenia. Znaczenie omawianych sympozjów łączy się zatem z pewną weryfikacją: chodzi o to, by poznawać ciągle dokładniej myśl najbardziej znanego obywatela Tarsu, a jednocześnie rozumieć w pełniejszy sposób, dlaczego pozostawił on tak trwały ślad w historii chrześcijaństwa i ludzkości.

Ks. Waldemar Turek - Rzym

7. I MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM O ANTIOCHII PIZYDYJSKIEJ (Antiochia Pizydyjska – Yalvac, Turcja, 2-4 lipca 1997)

Antiochia Pizydyjska (w odróżnieniu od Antiochii znajdującej się również w Turcji, ale w pobliżu Syrii) założona została na pocz. III w. prz. Chrystusem i ogłoszona przez Rzymian w 188 r. prz. Chrystusem wolnym miastem. Położona w pobliżu ważnej drogi handlowej, która prowadziła z Efezu poprzez Azję Mniejszą na wschód, cieszyła się przez wiele wieków handlowym i kulturalnym rozwojem. Miasto, noszące w aktualnej terminologii tureckiej nazwę Yalvac, gościło św. Pawła, który dotarł tutaj w czasie swojej pierwszej podróży misyjnej ok. r. 47 przybywając wraz ze św. Barnabą z Perge (Dz 13,14-52). Apostoł przebywał w Antiochii Pizydyjskiej około jednego roku, głosząc Ewangelię wśród wielu niebezpieczeństw aż do momentu, kiedy zasadzki ze strony żydów zmusiły go do opuszczenia miasta: „Żydzi podburzyli pobożne a wpływowe niewiasty i znaczniejszych obywateli, wznieśli prześladowanie Pawła i Barna-